

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM BAKANLIĞI DENEYİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ GEREKLİLİĞİNİN SORGULANMASI*

*Rüveyda KIZILBOĞA ÖZASLAN***

*Orhan Veli ALICI****

ÖZET

Türkiye'de 1978 yılında kurulan ve idari sistem içerisinde kök salması beklenmeden 1979 yılında kapatılan Yerel Yönetim Bakanlığı'nın gerekliliği günümüzde büyükşehir belediyelerinin sayısının ve öneminin artmasına bağlı olarak tekrar sorgulanmaya başlanmıştır. Çalışmada 42. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti zamanında kurulan ve 22 ay sonra kapatılan Yerel Yönetim Bakanlığı'nın kurulmasını gerektiren nedenler, Bakanlığın var olduğu süre zarfında yaptığı faaliyetler ve kapatılma süreci değerlendirilmektedir. Yerel Yönetim Bakanlığı'nın hizmet verdiği süre zarfında devletin yerel yönetimler üzerindeki gözetim ve denetiminin azaltılmaya çalışıldığı ve belediyelerin gelirlerini arttırıcı girişimlerde bulunduğu tespit edilmiştir. Yerel Yönetim Bakanlığı'nın kaldırılması ile beraber yerel yönetimlerle ilgili birçok görev, yetki ve sorumluluk geçmişte olduğu gibi yine 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile İçişleri Bakanlığına bağlı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Çalışmada ayrıca Norveç, İngiltere, İrlanda, Yeni Zelanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Kosova, Uganda, Zambia ve Filistin Yerel Yönetim Bakanlığı uygulamaları örnek verilerek Türkiye'deki gerekliliğine vurgu yapılmak istenmiştir. Sayısı 2014 yılı itibarıyla 30 olan büyükşehir belediyelerinin; gerek il mülki sınırında hizmet veriyor gerekse eskiye nazaran birçok hizmetle sorumlu olması dikkate alındığında yerel yönetimlerin idari sistemimiz içerisindeki öneminin ve işlerliğinin artacağı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, önemi artan yerel yönetim birimlerini, merkezi yönetimle ilişkilendirecek ve yerel yönetimlere gerekli önemi verecek Yerel Yönetim Bakanlığı'nın oluşturulmasının gerekliliği sorgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyeleri, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi/Yerel Yönetimler Bölümü, El-mek: ruveyda.kizilboga@gmail.com

*** Dr., Mersin Büyükşehir Belediyesi/Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi/İç Denetçi, El-mek: orhan_alici@hotmail.com

**THE EXPERIENCE OF MINISTRY OF LOCAL GOVERNMENT IN
TURKEY AND QUESTIONING OF THE NECESSITY AT THE
PRESENT TIME**

STRUCTURED ABSTRACT

Local governments have maintained their property especially as a part of political (within the frame of political will) will in the process. Organizational structures, duties, powers and responsibilities of local governments were determined by guardianship approach of central government. However, nowadays the decisiveness and conversion occur with the under-nation state or supra-national approach in the scope of globalization-localization. In this process, it is seen that the relationship between central and local government and guardianship auditing is generally carried out by a ministry. In Turkey, this ministry has been Ministry of Interior except a short period of time. However, when considering the political and international developments and changes in public administration paradigm, it is seen that the local authorities gained importance, the state took a regulatory role and conversion about indigenisation occurred. Necessity of Ministry of Local Government in Turkey, which was founded in 1978 and closed in 1979 without waiting to take root in administrative system, was examined depending on increasing number and importance of metropolitan municipality.

Both metropolitan municipalities and small-scaled municipal organizations have tried to be managed for a long time by Municipality Law No. 1580 came into force in 1930. Even though necessary changes were made, the implementation of the same law for many small and large scaled municipalities both generalized and made different local problems. Thus, lots of service which local government could not offer until that day were provided in the 1950s by central government. After 1960s, many important projects and reports were prepared for solving the problems of public administration and local administration; however, these studies were not implemented due to political instability. During 1970s, many important studies were carried out in specific to local governments to solve the rapidly growing urban population and urban area problems on the basis of big city management. All these studies were made by the Ministry of Development and Housing and the Ministry of Interior. However, as a result of working like a security ministry in the political turmoil, it was impossible for the Ministry of Interior to solve the problems of local in this period.

In the 1978 a different way was chosen to solve the local governments problems which did not support reports and systemic changes, but support a ministry which will do these changes. Thus the ministry of local government was founded at first in due time of the 42 th Government of Turkis Repuclic for the purpose of solving the local goverments' administrative and fiscal problems and bringing efficiency and functionality to these governances. In the first place, the bank of provinces from the Ministry of Development and Housing, general directorate of local administrations from the Ministry of Interior, Planning Departments of City and Local Governments from the state

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015

planning organization included within the ministry of the Local Government. Later, the General Directorate of Local Authorities, Special Provincial Administrations and General Directorate of Villages, General Directorate of Municipalities and the General Directorate of the Fund-Loans and the Technical Evaluation were organized in three different general directorate within the Ministry of the Local Governments. Also, General Directorate of Education was established within the Ministry of Local Governments. While the budget of the Ministry of Local Government was 505 million TL in the 1978, it was one billion 550 million TL in the 1979 and the Ministry has grown very fast in a short time. During the 22 months when the ministry worked, it aimed to make the local governments more flexible in terms of administrative and financial aspects. Also, many local government unions that are still active were established in this period. However, the Ministry of Local Governments were criticized because of the short time activities and it was qualified as "the Ministry of Municipality" due to being an organization which taking control on the municipalities. With the disincorporation of the ministry of local governments, many duties and responsibilities were distributed especially to the ministry of interior and the other ministries. Until today, the Local Governments General Directorate of the Ministry of Interior have many duties, powers and responsibilities regarding local governments.

With the provision of "special management regime can be adopted for major settlements" of the constitution of 1982, establishment of the metropolitan municipalities to solve the big city's problems was taken under constitution guarantee. Function and importance of local governments increased with the metropolitan municipalities which have started to have a place in Turkish Administrative System in the 1984. After this process, The European Charter of Local Self Government was accepted by the Council of European. Turkey accepted some articles of The European Charter of Local Self Government and this process positively affected the local government's conversion. After the interventionist and regulatory role of the state and local governments and supra-national organization to become more functional, functions of local governments have changed both in the international arena and in the case of Turkey. Within the scope of these changes, the special provincial administration which was under the custody of governor was important until 2004, but after this period, the importance and functionality of metropolitan municipalities have increased. Metropolitan Municipality Law No. 5216, Municipality Law No. 5393, Special Provincial Administration Law No. 5302 were put into force in 2004 and 2005 and, these laws brought stronger and more democratic local governments than before in the scope of the conversion of the local governments. In this process, many changes were done in these laws and the system based on the metropolitan municipality model has been developed.

It can be inferred that the need for the Ministry of Local Government will increase in the case of taking some possible changes into consideration in terms of development of local government system in further process. Some major changes are these; establishment of new metropolitan municipalities by uniting certain provinces; inactivating the legal entities of special provincial administrations in these cities;

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015*

closing district governorships which are in district municipalities, but not offering service in an active way. Besides, the Ministry of Interior works as a Ministry of Security and can not meet the demands of local governments. This situation also increases the need for Ministry of Local Government. The fact that the budget of General Directorate of Local governments is only %1,64 within the total budget of Ministry of Interior, also shows that sufficient budget is not provided for local governments by the Ministry of Interior. Considering that relationships between local governments and central government in developed and developing countries are maintained via a ministry unique for local governments, it is seen that establishment of Ministry of Local Government in Turkey became a must. Thus, more autonomous and democratic local government system will be constituted through the Ministry of Local Governments.

Generally in this study, the period before the Ministry of Local Administration, the Ministry of Local Government Period (1978-1979), and post-period of ministry of local government is examined. Causes of occurrence, organizational structure, duties and the reason for closing of the Ministry are explained and on the other hand, the other implementations of ministries of local governments in other countries are assessed. Within the concept of other countries, Norway, United Kingdom, Ireland, New Zealand, Turkish Republic of Northern Cyprus, Kosovo and Uganda, Zambia and Palestine's ministry of local governments are taken as a sample and examined. Also, the matters forming a base for the establishment of the Ministry of Local Government in Turkey are examined in the study. Besides, establishment of the Ministry of the Local Governments which will associate the increasing importance of the local governments with the central government and will give the necessary importance to the local governments is questioned.

Key Words: Ministry of Local Government, Local Governments, Metropolitan Municipality, General Directorate of Local Administrations.

1. Giriş

Yerel yönetimlerin varlıkları ve teşkilatlanma biçimleri siyasal dinamiklerin baskın dönüştürücü gücüyle belirlene gelmiş olup, geçmişte bu düzenleme gücü merkezîyetçi yapının durağan vesayetçi yapısına göre kullanılırken günümüzde bu dönüştürme gücü “küreselleşme-yerelleşme” çerçevesinde ulus-devlet altı ve ulusüstü bir yaklaşımla kullanılmaktadır (Alada, 2008: 269). Bu kapsamda Türkiye’de yerel yönetimler, tarihsel bir evrimden çok siyasi bir konjonktüre bağlı ve süreç içerisinde önemi artan ya da azalan bir yönetim kademesi olarak ele alınmıştır (Ökmen, 2011: 152.). Türkiye’de Bülent Ecevit’in Başbakanlığı sırasında 42. Hükümet¹ politikaları çerçevesinde 4951 sayılı Kanun hükümlerine istinaden 1978 yılında “hızlı değişim sürecindeki toplumumuzda yepyeni bir gerçek olarak gelişen yerel yönetimlerin yönetsel ve mali tıkanıklıklarını gidermek, böylece bu yönetimlere etkinlik ve işlerlik kazandıracak düzenlemeleri

¹ 42. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti; Türk siyasal hayatında 3. Ecevit Hükümeti veya Motel Hükümeti olarak anılmaktadır. Dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit tarafından kurulan hükümet, 5 Ocak 1978 - 12 Kasım 1979 tarihleri arasında görev yapmıştır.

yapmak” amacıyla Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuş, ilk ve son Bakanı da Mahmut Özdemir olmuştur (Urhan, 2008: 88). Söz konusu bakanlık 1979 yılında tarihe karışmış, daha önceki yapı çerçevesinde yerel yönetimlerle ilgili iş ve işlemler İçişleri Bakanlığı’nın uhdesinde bir genel müdürlük pozisyonunda devam ede gelmiştir.

Çalışmada, Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı öncesi dönem, Yerel Yönetim Bakanlığı Dönemi (1978-1979) ve Yerel Yönetim Bakanlığı sonrası dönem incelenmekte, Bakanlığın doğuş ve kapanış nedenleri ile teşkilatı, yapısı ve görevleri hakkında bilgi verilmektedir. Yerel Yönetim Bakanlığı’nın diğer ülke uygulamalarındaki örneklerine kısaca değinildikten sonra ise, önemi ve işlerliği artan yerel yönetimlerin bir bakanlık vasıtasıyla merkezi idare ile ilişkilendirilmesi ve yerelin bu teşkilat yapısı vasıtasıyla gelişmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

2. Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı Öncesi Dönem

Türkiye’de gerek nüfus ve ölçek bakımından büyük il belediyeleri gerekse de küçük belediye teşkilatları uzunca bir süre 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu ile yönetilmeye çalışılmıştır. Süreç içerisinde ise, ihtiyaca dayalı olarak mezkûr kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklere bağlı olarak özellikle 1950’li yıllarda bazı yerel nitelikli hizmetler, gelir kaynakları törpülenen ve dolayısıyla da yetersiz bir yapı haline getirilen belediyeler tarafından gönüllü olarak merkezi idareye terk edilmiş ya da merkezi idarenin vesayetçi yaklaşımı ile bu hizmetler bizzat belediyelerden alınmıştır (Alada, 2008: 288).

Özellikle planlı dönem olarak adlandırılan 1960’lı yıllardan sonra genelde kamu yönetiminin özelde de yerel yönetimlerin mevcut sorunlarını çözmek amacıyla birçok plan, proje ve tasarı hazırlanmıştır. Dönemin siyasi konjonktürü ve siyasal istikrarsızlıklarının varlığı bu çalışmaların hayata geçirilmesine izin vermemiştir. Yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesini amaçlayan en önemli girişim ise, hazırlanan MEHTAP (Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi-1962) Raporu’dur. Yerel yönetimler özelinde 1970’li yıllarla beraber hızla büyüyen kent nüfusu ve beraberinde getirdiği kentsel alandaki sorunların çözümüne yoğunlaşarak büyükşehir kent modellerinin planlanmasına çalışılmıştır. Öte yandan kentleşmenin plansız olması ve çarpık gelişmesi, yerel halkın isteklerinin ve gereksinimlerinin çeşitlenmesi, halkın beklenti düzeyinin artması ve buna bağlı olarak da yerel yönetimlere düşen görev ve sorumlulukların artması sistemsel değişiklikler dışında bu süreci yönetecek bir bakanlığın da kurulmasını gerektirmiştir. Bu bakımdan yerel düzeyde toplumsal bir değişimin olduğu ve bu değişimin toplumsal düzeyde yerel beklentilerin dışında halkın siyasallaşmasını da kayda değer bir şekilde artırdığı söylenebilir. Bu dönemde yaşanan siyasal nitelikli olaylar ise, İçişleri Bakanlığı’nı adeta “Güvenlik Bakanlığı’na” dönüştürmüştür. Bu yapı, yerel yönetimleri rutin bir şekilde idame ettirmeye çalışırken, neredeyse bütün enerjisini de güvenlik perspektifinde kullanmaya devam etmiştir (Keleş: 2000: 417-418).

12 Mart 1970 tarihinde gerçekleşen muhtıra sonrasında 8 yıl içerisinde 9 hükümet kurulmuş, 05.01.1978 tarihinde kurulan ve 12.11.1979 tarihinde düşen Bülent Ecevit Başbakanlığı’ndaki 42. Hükümet döneminde Türkiye’nin idari yapısında ilk defa Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuş ve anılan bakanlık bir süre faaliyette bulunmuştur. Bu döneme kadar yerel yönetimlerle ilgili bütün hususlar diğer bakanlıklarca yerine getirilmekle birlikte baskın gücün ve düzenleyici otoritenin İçişleri Bakanlığı olduğu görülmektedir.

3. Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı Dönemi

42. Hükümet ile beraber Türkiye’nin siyasal hayatı içerisinde yerini alan Yerel Yönetim Bakanlığı, hızlı değişim sürecindeki toplumda yepyeni bir gerçek olarak gelişen yerel yönetimlerin yönetsel ve mali tikanıklıklarını gidermek, böylece bu yönetimlere etkinlik ve işlerlik kazandıracak düzenlemeleri yapmak amacıyla Ocak 1978 tarihinde kurulmuştur (Bilgiç ve Gül, 2009: 614). Yerel Yönetim Bakanlığı, faaliyette bulunduğu dönemde yeni teşkilatlar oluşturmaktan öte diğer

bakanlıkların altında örgütlenmiş yerel yönetimlerle ilgili birimleri bünyesine katma eğiliminde olmuştur. Nitekim İmar ve İskân Bakanlığı'ndan İller Bankasını, İçişleri Bakanlığı'ndan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nü, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan İl ve Mahalli İdareler Planlama Şubesi'ni bünyesine katmıştır. Daha sonra Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü; Özel İdareler ve Köyler Genel Müdürlüğü, Belediyeler Genel Müdürlüğü ile Fon-Krediler ve Teknik Değerlendirmeler Genel Müdürlüğü şeklinde üç farklı genel müdürlük olarak örgütlenmiştir. Ayrıca Bakanlık bünyesinde Eğitim Genel Müdürlüğü de kurulmuştur (Keleş, 2000: 418).

1 Haziran 1978 tarihli ve 16303 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İçişleri Bakanlığı'nın Yerel Yönetimlere Dönük Hizmet, Görev ve Yetkilerinin Yerel Yönetim Bakanlığı'na Devrine İlişkin Protokol" ile İçişleri Bakanlığı'ndan Yerel Yönetim Bakanlığı'na geçen görev ve sorumluluklar belirlenmiş, idari vesayet yetkisinin de bu kapsamda anılan Bakanlığa geçtiği belirtilmiştir. Öte yandan özel kuruluş kanunları ile kurulan İstanbul Sular İdaresi (İSKİ) ve İstanbul Elektrik, Tramvay, Tünel İdaresi (İETT) gibi kuruluşların üst düzeydeki sorumlu yöneticilerinin atanmalarına veya atanmalarının onanmasına ilişkin görev ve yetkilerin Yerel Yönetim Bakanlığı'na devredilmesi de kararlaştırılmıştır.

Yerel Yönetim Bakanlığı'nın kuruluş amacı, 1979 yılında bütçe görüşmesi sırasında dönemin İstanbul Milletvekili Çağlayan Ege tarafından aşağıdaki şekilde özetlenmiştir (TBMM, 1979: 397):

"Yerel Yönetim Bakanlığı; uzun yıllardan beri amaçlanan ve önemi ile gereksinimi Türk halkınca özlenen merkezi idarenin yükünü hafifletmek üzere belediyelerimize, il özel idarelerimize ve köy muhtarlıklarımıza, ayrıca belediyelerimizin, köylerimizin ve il özel idarelerimizin kurdukları birliklere ve diğer tüzel kişiliğe haiz katma bütçeli idarelere rahatlık sağlamak ve yerel yönetim hudutları içerisinde yaşayan halkımıza hizmet olanakları götürmek amacıyla kurulmuştur."

Söz konusu görüşmeler sırasında söz alan Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Milli Selamet Partisi Milletvekilleri, "Bakanlığın adının Mahalli İdareler Bakanlığı olması gerektiğini, bu bakanlığın kurulması için ihtiyaç olup olmadığı hususunda bir araştırma yapılmadığını, Bakanlığın idari vesayetten öte mali vesayetle genel seçimleri etkilemek istediğini, Tanzim Satışları (TANSA) projesinin amaca hizmet etmediğini, ayrı bir tüzel kişiliği olmasına rağmen İller Bankası'nın bu bakanlığa bağlanmasının kanunlara aykırı olduğunu ve söz konusu bakanlığın koltuk yaratmak amacıyla kurulduğunu" ileri sürmüştür. Bu hususlara cevap veren Yerel Yönetim Bakanı Mahmut Özdemir, "Bakanlığa gerçekten ihtiyaç duyulduğunu, Bakanlığın amacının yerel yönetimlerin güçlendirilmesi esasına dayandığını ve TANSA projesi ile tefeciliğin ortadan kaldırılmasını amaçladıklarını belirterek Bakanlığın 1978 bütçesinin 505 milyon lira olduğunu; 1979 bütçesinin ise, 1 milyar 550 milyon lira olarak komisyondan geçtiğini" ifade etmiştir (TBMM, 1979: 394-425).

1979 yılı Bütçe Raporu incelendiğinde Bakanlığın amaçları arasında; "belediyelerin öncülüğünde ekonomik yaşamın düzenlenmesi, araç ve gereçlerin yurt genelinde belediyelerce üretilmesi, belediyelerin kapasitesini aşan üretimlerin bir tesis vasıtasıyla giderilmesi, toplu taşımacılıkta otobüs üretiminin ve raylı sistem taşımacılığı ile belediyelerin öncülüğünde toplu konut projelerinin finanse edilmesi" sayılmıştır (Keleş, 2000: 420).

Yerel Yönetim Bakanlığı'nın hizmet verdiği 22 aylık süre zarfında devletin yerel yönetimler üzerindeki gözetim ve denetimi azaltılmaya çalışılmış ve belediyelerin gelirlerini arttırıcı girişimlerde bulunulmuştur (Keleş, 2000: 419). Dikkat çeken bir diğer husus ise, Bakanlığın var olduğu süre zarfında özellikle belediye birliklerinin kurulması konusunda önemli mesafeler kat edilmesi, sayıca dikkat çekmese de kapsamlı belediye birlikleri (Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği, Karadeniz Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, Orta Anadolu

Belediyeler Birliği) kurulmuş olmasıdır. Bölgesel ve çok amaçlı bir belediye birliği olması amaçlanan Türkiye Belediyeler Birliği’nin kurulması için de bu dönemde harekete geçilmiş; ancak kurulma süreci 12 Eylül 1980 müdahalesi ile durdurulmuştur (Sayın, 2010: 104). Bakanlık tarafından yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliği çerçevesinde hazırlanan yasal değişiklikler ise, Hükümetçe kabul edilmemiştir. Bu durum Bakanlık özelinde başarısızlık söylemlerinin başlamasına neden olmuştur.

Genel olarak Yerel Yönetim Bakanlığı, yerel yönetimlerin özerkleşmesine katkıda bulunmuştur. İlk defa bakanlık düzeyinde örgütlenmesi nedeniyle merkezi idare nezdinde yerel yönetim algısı özerk bir yapı haline gelmiş ve belediyelerin birlikler vasıtasıyla güçlenmesi sağlanmıştır. Buna rağmen söz konusu bakanlık “Belediyeler Bakanlığı” olarak da nitelendirilmiş, özerklik söylemi altında belediyeleri denetleyen bir yapıya büründüğü gerekçesiyle de eleştirilmiştir (Keleş, 2000: 421).

12.11.1979 tarihinde Süleyman Demirel Başbakanlığı’nda kurulan 43. Hükümet döneminde ise, Yerel Yönetim Bakanlığı’na yer verilmemiştir. Bu dönemde yapılan faaliyetler dikkate alındığında güçlü merkezi yönetim sisteminin önemsendiği görülmüştür (Ökmen, 2011: 154).

4. Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı Sonrası Dönem

Yerel Yönetim Bakanlığı’nın kaldırılması ile beraber yerel yönetimlerle ilgili birçok görev, yetki ve sorumluluk geçmişte olduğu gibi yine 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile İçişleri Bakanlığına bağlı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Yine bu süreçte büyük kentlerde ortaya çıkan ve gün geçtikçe etkisi artmakla birlikte çözümü zorlaşan sorunların nedeni olarak bu alanlardaki yönetimin yetersizliği gösterilmiştir. Çözüm olarak ise, 1982 Anayasası’nın 127. maddesinde yer alan “... büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” hükmü dikkate alınarak 1984 yılında 3030 sayılı “Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Başlangıçta İstanbul, Ankara ve İzmir için uygulanan büyükşehir belediye sistemi süreç içerisinde yaygınlaştırılarak birçok il için uygulamaya konulmuştur (Alicı, 2012: 29-30).

Avrupa Konseyi tarafından 1985 yılında imzaya açılan ve 1988 yılında yürürlüğe giren Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda (AYYÖŞ) “yerel yönetimlerin, demokrasinin temel dayanağı olduğu belirtilmiş ve vatandaşlara en yakın idare olan ve vatandaşların günlük yaşamlarını etkileyen yerel yönetimlerin haklarının garantiye alınması için ortak Avrupa standartlarını oluşturmak” amaçlanmıştır. Türkiye ise, 3723 sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile AYYÖŞ’ün bazı maddelerine çekince koyarak 21.11.1988 tarihinde onaylamış ve Şart, 01.04.1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Zorluoğlu, 2011: 47-48).

Türkiye’de süreç içerisinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesini içeren birçok çalışma hazırlanmasına rağmen hiçbir hükümet döneminde bu çalışmalar hayata geçirilememiştir. 2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi ile yeni kamu yönetimi ve kamu işletmeciliği ile yönetim paradigmatları çerçevesinde bir yönetim anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu anlayış kapsamında merkezi idarenin küçültülmesi ve devletin düzenleyici bir fonksiyon üstlenerek hakem rolüne bürünmesi amaçlanmıştır. 2004 yılında yasalaşan; ancak Cumhurbaşkanı tarafından geri iade edilen Kamu Yönetimi Temel Kanunu’nun felsefesine uygun olarak çıkartılan İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye ve Büyükşehir Belediye Kanunu ile yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumlulukları eskiye nazaran artırılmıştır (Çevik, 2010: 88-89). Böylece merkeziyetçi bir yönetim yerine yerelleşme eğilimleri ön plana çıkarılmıştır. Söz konusu değişiklikler yerel yönetimlerin

Özellikle İçişleri Bakanlığı dışında büyükşehir belediyelerinde önemli yetkileri bulunan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın yerel yönetimler üzerindeki ağırlığı giderek artmaktadır. Bilhassa 2010 yılında 5393 sayılı Kanun’un 73. maddesinde yapılan değişiklikle kentsel dönüşüm yetkisi ilçe belediyesinden büyükşehir belediyesine verilmiş, daha sonra da bu yetki 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” ile daha da merkezileştirilerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu süreçte etkin ve belirleyici bir rol üstlenmiştir (Alıcı, 2012: 152). Böylece yereldeki bir birime ait olması gereken bir yetki hızla merkezileşmiştir. Bu yüzden yerel yönetimlerin birçok bakanlıkla ilişkili olması yerine sadece tek bir bakanlıkla ilişkili olması ve anılan bakanlığın da yerel yönetimlerin evrensel değerler ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na göre gelişmesini sağlaması büyük önem taşımaktadır.

5. Diğer Ülke Uygulamalarında Yerel Yönetim Bakanlığı

Diğer ülkeler kapsamında Norveç, İngiltere, İrlanda, Yeni Zelanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Kosova, Uganda, Zambia ve Filistin Yerel Yönetim Bakanlığı uygulamaları örnek verilmiştir. Ülkelerin Yerel Yönetim Bakanlıkları misyon, vizyon ve temel görevleri kapsamında kısaca incelenmiştir.

Norveç Yerel Yönetim ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı, 1948 yılında kurulmuştur. Kurulduğunda işgücü piyasası ile yerel yönetimlerin finansmanı ve yönetiminden sorumlu olacak şekilde teşkilatlandırılmıştır. Ancak o dönemden sonra Bakanlığın adı ve sorumluluk alanı toplumsal gelişmelere paralel olarak birkaç kez değiştirilmiştir. Günümüzde bakanlık; konut ve iskân politikaları, kırsal ve bölgesel politikalar ile yerel yönetimlerin mali yapısı ve seçimlerin yürütülmesinden sorumlu kılınmıştır (regjeringen.no, 2013).

İngiltere’de Topluluklar ve Yerel Yönetimler Devlet Bakanlığı bulunmaktadır. Bakanlık; iskân, konut, planlama ve geliştirme, seyahat politikaları ile ilgilenmektedir (<https://www.gov.uk>). Bakanlık yerel yönetimler, kentsel dönüşüm, yerel büyüme, planlama ve afet yönetimi ile ilgili politikaları belirlemektedir. İngiltere’de ırk ve din ayrımcılığının önüne geçilerek toplumsal entegrasyonun sağlanmasında da Bakanlığın sorumlulukları bulunmaktadır. İmar yönetmelikleri ve yangın güvenliği de üzerinde durulan önemli konulardandır. (<https://www.gov.uk/government/uploads/system>).

İrlanda’da Çevre, Topluluk ve Yerel Yönetimler Bakanlığı bulunmaktadır. Bakanlık hazırladığı 2011-2014 yılı stratejik planında misyonunu “kamu hizmeti reformuna katkıda bulunmak, kaliteli konut politikalarının uygulanmasını sağlamak, su kaynaklarını ve içme suyu kalitesini korumak ve geliştirmek, etkin çevre koruma programlarıyla yüksek kalitede yaşanabilir bir çevre oluşturmak, demokratik ve duyarlı yerel yönetimlerin gelişimine destek vermek, toplulukların ve gönüllü kuruluşların gelişimini teşvik etmek ve desteklemek, bölge ve topluluklara yönelik planlama ve uygulamaların sürdürülebilir gelişimi sağlamasını temin etmek” şeklinde belirlemiştir (Department of the Environment, 2012: 5).

Yeni Zelanda Yerel Yönetim Bakanlığı da, yerel yönetimlerin; yasalarının hazırlanması, idari yapıları, sorumlulukları ve finansal durumu ile ilişkili temel konularla ilgilenmektedir. Ayrıca merkezi ve yerel yönetim birimleri arasındaki ilişkilere öncülük etmeyi amaçlamaktadır. Yerel yönetim komisyon üyelerini atayan Bakanlık bazı durumlarda, yerel yetkililerin yerine hareket ederek bakanlıkla ilgili değerlendirmeleri ve komisyonları belirleyebilmektedir. Ayrıca bazı yasal konularda onaylamalar da yapabilmektedir (localcouncil.govt.nz, 2013).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı 2009 yılında “İçişleri ve Yerel Yönetim Bakanlığı” olarak isim değiştirmiştir. Bakanlığın temel amacı, Bakanlığın genel siyasetinin yürütülmesini, bağlı kurumların örgütlenmesini ve bunlar arasındaki işbirliğini, koordinasyonu, yasaların uygulanmasını ve yasalarla getirilen görevlerin yerine getirilmesini sağlamak olarak

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015

belirlenmiştir. Bakanlığın görev ve sorumlulukları da kuruluş amacı kapsamında biçimlenmektedir (icisleri.gov.ct.tr, 2013).

Kosova Yerel Yönetim Bakanlığı'nın misyonu, “belediyelerle birlikte çalışarak (belediyelerle koordinasyon kurarak, belediyeleri yetkilendirerek ve belediyelere destek vererek) halka mümkün olduğunca yakın, etkili ve halkın taleplerine uygun hizmetleri sunarak yerel yönetimlerin gelişimini sağlamak” olarak belirlenmiştir (mapl.rks-gov.net, 2013). Bakanlığın temel amacı, Kosova'nın sosyo-ekonomik gelişiminde belediyelerin sorumluluklarının güçlendirilmesidir.

Uganda Yerel Yönetim Bakanlığı'nın misyonu, “devletin adem-i merkeziyetçi sisteminde yerel yönetimlerin sürdürülebilir, etkili ve etkin hizmet sağlayabilmesini koordine etmek ve desteklemektir”. Vizyonu ise, “halka etkin ve etkili hizmet sunabilmek ve sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak için demokratik, katılımcı ve adem-i merkeziyetçi bir yerel yönetim sistemi” oluşturmaktır. Bakanlığın temel görev ve yetkileri şunlardır (<http://molg.go.ug/2013>):

- a) Tüm yerel yönetim birimlerini izlemek ve denetlemek, gerekli durumlarda teknik danışmanlık ve destek sağlamak ile yerel yönetim çalışanlarına yönelik eğitimleri organize etmek.
- b) Yerel yönetimlere düzen vermek ve aktif destek sağlamak amacıyla yerel yönetimleri koordine etmek ve bilgilendirmek.
- c) Diğer merkezi yönetim bakanlıkları ve birimleri, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla ilişki ve bağlantı kurmak.
- d) Yerel yönetimler için vergi, ücret, resim ve harç oranlarına ilişkin ulusal politikaları araştırmak, analiz etmek, geliştirmek, oranları açık ve kesin bir şekilde belirlemek.

Zambia Yerel Yönetim ve Konut Bakanlığı, yerel yönetimler ve yerinden yönetim kapsamında hizmet vermektedir. Bakanlık, yerel yönetim sisteminin idaresinden sorumlu olmakla birlikte Zambia halkının gerekli belediye hizmetlerini aldığı garantiye almakla da yükümlüdür. Çok fonksiyonlu olan Bakanlık, sosyal, ekonomik ve politik alanda devredilmiş yetki ve sorumlulukların yerel düzeyde yürütülmesini denetlemektedir. Bakanlığın temel görevleri şunlardır (mlgh.gov.zm, 2013):

- a) Yerel yönetimlerin koordinasyonunu sağlama.
- b) Sosyal imkânlarla ilişkin düzenlemelerin yapılması.
- c) Kentsel ve bölgesel planlama.
- d) Mülkiyet değer ve kıymetlerini belirleme.
- e) İdarecilerin sorumluluklarını belirleme.
- f) Su kaynağı ve hıfzıssıhha hizmetlerini yerine getirme.
- g) Konut temini.
- h) Belediyeye ait alt yapı ve destek hizmetlerinin temini.
- i) Ulusal yerinden yönetim politikalarının uygulanmasının koordinasyonunu sağlama.
- j) Şebeke hattı, bölge ve şehir yollarının yapım ve bakımı.

Filistin Yerel Yönetimler Bakanlığı ise, 1994 yılında kurulmuştur. Bakanlığın misyonu, “yerel halkın refahının artırılmasını sağlamak amacıyla yerel yönetimlerin kapasitelerini ve kaynaklarını geliştirmelerini desteklemek” olarak belirlenmiştir. Vizyonu ise, “etkin toplumsal

katılım ile sürdürülebilir kalkınmaya dayalı iyi bir yerel yönetim sistemi elde etmek” şeklinde kabul edilmiştir. Bakanlığın temel görevleri aşağıda belirtilmektedir (molg.pna.ps, 2013):

- a) Yerel yönetim birimlerinin kurumsal kapasitelerinin oluşturulması ve geliştirilmesi.
- b) Bakanlığın verimliliğini artırma ve yerel yönetim birimlerini destekleme, rehberlik sağlama ve planlama kapasitesini geliştirme.
- c) Yerel yönetim birimlerinde demokrasiyi güçlendirme, şeffaflık ve katılımı sağlama.
- d) Kamu-özel sektör işbirliğini teşvik etme, yerel yönetimleri destekleme ve mali özerklik unsurunu geliştirme.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke uygulamalarından anlaşılacağı üzere yüzölçümü ve nüfusu Türkiye’den daha küçük olan ve daha az sayıda yerel yönetim birimine sahip olan ülkelerde bile Yerel Yönetim Bakanlığı’nın bulunduğu görülmektedir. Özellikle yerelin güçlendirilmesi, kaynaklarının ve kapasitesinin artırılması, yerel refahın artırılması ve belediyeler arası koordinasyonun sağlanması amacıyla Yerel Yönetim Bakanlığı tesis edilmektedir. Bu nedenle yerel demokrasinin güçlendirilmesi, katılımın ve şeffaflığın artırılması, yerelin küresel ve politik değişimler karşısında korunarak geliştirilmesi, özellikle halkın mahalli müşterek nitelikli gereksinimlerinin bu demokratik birimler vasıtasıyla giderilmesi ve yerel ile merkez arasındaki bağın evrensel yönetim ilkeleri ve çeşitli demokratik ilkelere uygun olarak tesis edilmesi açısından Türkiye’de de Yerel Yönetim Bakanlığı’na gereksinim duyulmaktadır.

6. Yerel Yönetim Bakanlığı’nın Gerekliliği

2004 yılında yerel yönetimler alanında yapılan reform çalışmaları yerel yönetimlerin, özellikle il özel idareleri ile büyükşehir belediyelerinin önemini ve işlerliğini arttırmıştır. 2014 yılı ile birlikte sayısı 30’a yükselen büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Böylece yerel yönetimler kapsamında büyükşehir belediyeleri, önem kazanmakta ve yerel politikaların en icrai uygulayıcısı haline gelmektedir. Nitekim günümüzde büyük bir teşkilat yapısına sahip olan İçişleri Bakanlığı’nda yerel yönetimlerle ilgili görevler sadece Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nce yerine getirilmektedir. Bu nedenle 2014 yılı sonrasında gerek sistemin dönüşümü gerekse de yerel yönetimlerin gereksinimleri dikkate alındığında İçişleri Bakanlığı’nın bu değişime yeterince ayak uyduramadığı ve birçok ülkede örneği olan Yerel Yönetim Bakanlığı’nın 1978 yılındaki Türkiye örneğinde olduğu gibi tekrar kurulmasının gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Günümüzde İçişleri Bakanlığı müsteşar yardımcılarına bağlı olarak; İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Dernekler Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı gibi ana hizmet birimlerinden; müsteşara bağlı olarak da Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü gibi bağlı kuruluşlardan, ayrıca merkez teşkilatı kapsamında birçok birim ile taşra teşkilatından oluşmaktadır (icisleri.gov.tr, 2013). Personel sayısı ve teşkilat yapısı dikkate alındığında İçişleri Bakanlığı’nın oldukça büyük bir yapı haline geldiği ve Bakanlığın “İç Güvenlik Bakanlığı” görünümü arz ettiği anlaşılmaktadır. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ise, 1 genel müdür, 3 genel müdür yardımcısı, 10 daire başkanı, 1 kontrolörler başkanlığı ve 24 şube müdürlüğünden oluşmaktadır.

2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İcmali incelendiğinde İçişleri Bakanlığı’nın bütçesinin 2.888.763.000,00 TL; İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma Genel Komutanlığı’nın bütçesi 5.843.453.000,00 TL; Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bütçesi 14.777.121.000,00 TL; Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın bütçesi ise, 432.035.000,00 TL olarak öngörülmüştür (2013 Yılı Mali Bütçesi). Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün bütçesi ise, İçişleri Bakanlığı bütçesi içerisinde

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015

verilmiş olup 393.818.000,00 TL olarak belirlenmiştir (6363 sayılı 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu). Bu bakımdan İçişleri Bakanlığını bağlı kurum ve kuruluşları ile değerlendirdiğimizde bütçesinin 23.941.372.000,00 TL olduğu, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün bu bütçe içerisindeki oranının %1,64'e, iç güvenlik birimlerinin bütçelerinin ise, İçişleri Bakanlığı'nın toplam bütçesi içerisindeki oranının %87,9'una tekabül ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İçişleri Bakanlığını bütçesinin büyük oranda iç güvenlik görev ve hizmetlerine dayanarak hazırlandığı anlaşılmaktadır.

2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İcmali incelendiğinde ise; İçişleri Bakanlığı'nın bütçesinin 3.550.923.000,00 TL; İçişleri Bakanlığında bağlı Jandarma Genel Komutanlığı'nın bütçesi 6.156.691.000,00 TL; Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bütçesi 16.557.013.000,00 TL; Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın bütçesi ise, 452.488.000,00 TL olarak öngörülmüştür (2014 Yılı Mali Bütçesi). Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün bütçesi ise, İçişleri Bakanlığı bütçesi içerisinde verilmiş olup 678.115.000,00 TL olarak belirlenmiştir (6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu). Bu bakımdan İçişleri Bakanlığını bağlı kurum ve kuruluşları ile değerlendirdiğimizde bütçesinin 26.842.749.000,00 TL olduğu, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün bu bütçe içerisindeki oranının %2,52'ye, iç güvenlik birimlerinin bütçelerinin ise, İçişleri Bakanlığını toplam bütçesi içerisindeki oranının %86,3'üne tekabül ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 2013 yılında da olduğu gibi İçişleri Bakanlığını bütçesinin büyük oranda iç güvenlik görev ve hizmetlerine dayanarak hazırlandığı ve bu durumun süreklilik arz ettiği anlaşılmaktadır.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümeti 2003 yılında başlattığı yönetsel reform çalışmalarının gerekliliğine ve amaçlarına o dönemde Başbakanlık tarafından hazırlanan "Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim" adlı rapor ile açıklık getirmeye çalışmıştır. 2003 sonrası ve şu anki süreci de kapsayan yönetsel düzenlemelerin temelinde yatan nedenleri anlamada ilgili Rapor'un esas referans kaynağı niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Rapor'da; bütüncül bir yaklaşımdan hareketle değişime parçalardan değil sistemin bütününden başlanması, değişime temel bir yön verilmesi ve değişim sürecindeki uyumsuzlukların en aza indirilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Raporda "yeniden yapılanma tek seferde başarılacak ve gündemden çıkarılabilecek bir konu değildir. Değişim süreci devam ettikçe ve dünya ölçeğinde rekabet ile halkın sürekli değişen talepleri gündemde kaldıkça yeniden yapılanma sürecinin de devam etmesi gerekmektedir" (Dinçer ve Yılmaz, 2003: 124; Arıkboğa, 2007: 48-51) vurgusu yapılmakta ve bu anlayış yapılmakta olan yeni düzenlemelerle desteklenmektedir.

Yerel yönetim alanında da reformların devam edeceği sinyalleri yapılan yeni düzenlemelerle verilmektedir. Bütün bu bilgiler ve değerlendirmeler çerçevesinde İçişleri Bakanlığını; Yerel Yönetim Bakanlığı ve İç Güvenlik Bakanlığı olarak ikiye ayrılması önerilmektedir. Öte yandan diğer 51 ilde var olan il özel idareleri merkezi idareden aldıkları genel bütçe vergi gelirleri payının %2,8'den %0,5'e indirilmesi nedeniyle yeterince etkin çalışamayacaktır. Bu nedenle, küçük nitelikli illerin birleştirilerek büyükşehirlerin yaygınlaştırılması ve böylece yerel demokrasinin önem kazanması ilerleyen süreçte karşılaşılabilecek önemli bir değişiklik olabilir. Yeni Anayasa'da yerinden yönetim anlayışının güçlendirilmesi planlanmaktadır. Yerel idarenin mali ve idari özerkliğini artırıcı düzenlemeler yapılması muhtemel gözükmektedir. Bu kapsamda merkezi idarenin yerel idareler üzerindeki idari vesayet yetkisinin azaltılacağı ve hatta kaldırılacağı söylenebilir. Denetimle ilgili yeni birimlerin kurulması gerekirken birlikte merkezi idarenin belediye başkanlarını görevden alma yetkisinin kaldırılması durumunda bu yetkinin mahkemelere devredilmesi önem taşımaktadır. Merkezi idarenin küçülmesinin ilerleyen yıllarda da devam edeceği öngörüldüğünden; eğitim, sağlık ve trafik hizmetleri alanında yerel yönetimlere bir yetki aktarımı olması muhtemel gözükmektedir. Ayrıca büyükşehir belediyelerinde işlerliği kalmayan kaymakamlıkların kaldırılması hususu da gündeme gelebilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015

Dolayısıyla önemi artacak ve faaliyet alanı genişleyecek olan yerel yönetimlerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin etkin ve verimli bir şekilde sağlanabilmesi ve yerel çıkarların merkezi idare nezdinde daha iyi bir şekilde savunulabilmesi için Yerel Yönetim Bakanlığı’nın kurulmasına gereksinim duyulmaktadır. Nitekim bu gereksinim ilerleyen süreçte etkisini arttırarak devam edecektir. Öte yandan günümüzde birçok yerel yönetim birimi ile iktidar partisi milletvekilleri bu bakanlığın kurulması gerektiği yönündeki düşüncelerini sık sık dile getirmektedir.

Söz konusu Bakanlığın kurulması durumunda sınırlı bir vesayet yetkisi ile yerel yönetimlerin denetlenmesi ve bu denetim sürecinde de rehber olma vasfının ön plana çıkarılması gerekmektedir. Aksi halde İçişleri Bakanlığı özelinde olduğu gibi kurulması önerilen Yerel Yönetim Bakanlığı’nın adı dışında herhangi bir değişimden söz edilemeyecektir. Bu bakımdan merkeziyetçiliği esas alan ve yerel yönetimlerin merkezi idarenin gölgesinde vesayetçi bir anlayışla kontrol edilmesi amacına dayanan bir yönetim anlayışı yerine yerel yönetimlerin gelişmesine ve vatandaşlara daha etkili ve hızlı hizmet sunulmasına imkân tanıyan bir yönetim anlayışı ile Yerel Yönetim Bakanlığı’nın idari sistemimize kazandırılması gerekmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler çerçevesinde çağdaş yerel yönetimlerin tesisi için Yerel Yönetim Bakanlığı büyük önem taşımaktadır. Geçmişte olduğu gibi merkezi yönetim karşısında yerel yönetimlerin gücünü/desteğini ve önemini hissettirecek olan bu Bakanlık ile merkezi yönetim, çağdaş yerel yönetimin bir gereği olan idari, mali ve hukuki bakımdan özerkliği yerel yönetimlerle paylaşacak, böylece siyasi ve idari sistemin demokratikleşmesi sağlanacaktır (Ökmen, 2011: 155).

7. Sonuç ve Öneriler

Yerel yönetimlerin temel kuruluş amacının, yerel halkın ihtiyaç ve taleplerini daha doğru bir şekilde saptama, hizmetle halk arasındaki bürokrasiyi azaltma, yani hizmetin halka ulaştırılma sürecini hızlandırma ve yerel kaynakları daha etkin yönetme olduğu söylenebilir. Yerel yönetimlerin hem idari hem de mali anlamda özerkliğinin savunulduğu birçok andlaşma hükümleri dikkate alındığında, Türkiye’deki düzenlemelerin de aslında bunu destekler nitelikte olduğu; ancak merkezin gücü ve yetkiyi elinde bulundurma kaygısının yerel özerkliği uygulamaya dönüştürmede sorunlara neden olduğu görülmektedir. Yeni Anayasa ile yerel yönetimlerin özerkliğinin garantiye alınması ve yerel yönetimlerin görev ve yetki alanların genişletilmesi süreci gündeme gelmektedir. Güçlendirilmesi gerektiği vurgulanan yerel yönetimlerin, merkezle ilişkilerinde koordinasyonu sağlayacak ve bu kurumların çıkarlarını savunacak bir Yerel Yönetim Bakanlığı’nın kurulması da bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

1982 Anayasası’nın İdarenin Bütünlüğü ve Kamu Tüzel Kişiliği başlıklı 123. maddesinde “İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” denilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin temel yapı taşlarından biri olan yerel yönetimlerin merkezi idare kapsamındaki İçişleri Bakanlığı bünyesinde değerlendirilmesi, yerel çıkarların gözetilmesi ve desteklenmesi açısından ikinci plana atılmasına neden olmaktadır. Bunun nedeni söz konusu Bakanlığın daha çok güvenlik hizmetlerine yoğunlaşmış ve bütçesinin büyük bir bölümünün de bu hizmetlere ayrılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Oysa yerel yönetimler, ülkenin her kesiminde “beşikten mezara kadar” şeklinde tabir edilen hizmetlerle ilgilenen kamu kurumlarıdır. Bu kurumların merkezi idareyle, yurt dışı kurum ve kuruluşlar ile kendi aralarındaki koordinasyonu ve işbirliğini hem idari hem de finansal anlamda destekleyecek ve rehberlik edecek bir Bakanlığa sahip olması etkinliklerinin artmasında destekleyici olacaktır. Geçmişteki uygulamalara bakıldığında örneğin, merkezi idarenin yerel yönetimlerin görev ve yetkilerini üstlenmesi durumu bu kurumların çıkarlarının savunulmasında yetersiz kaldığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Yine yerel yönetimlerin sınırlı kaynaklarla kamusal hizmetleri gerçekleştirme durumunda kalmış olması birçok yerel yönetim birimini çalışanın maaşını ödeyemez duruma getirmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/1 Winter 2015

- KIZILBOĞA, R. ve ALICI, O.V. (2013). “Türkiye’de Kırsal Alan Belediyeciliği ve Büyükşehir Belediyelerinde İl Mülki Sınır Uygulaması”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı 476, Haziran 2013.
- ÖKMEN, M. (2011). “Yerel Yönetimlerde Yeniden Düzenleme Çabaları ve Büyükşehir Belediyeleri”, *Kamu Yönetimi Üzerine İncelemeler*, Ed: Nagehan Talat Arslan, Bursa: Alfa Aktüel Yay. s. 151-174.
- SAYIN, D. (2000). “Yerel Yönetim Birlikleri ve Kavramsal, Hukuksal Sorunlar”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı 38 (Yerel Yönetimler Özel Sayısı), Temmuz-Eylül 2000, s. 103-127.
- TBMM. (1979). *Yerel Yönetim Bakanlığı 1979 Bütçe Görüşmeleri Tutanakları*, 26.02.1979, 5. Dönem 11. Cilt, 64. Birleşim, s. 394-425.
- The Strategic Framework for The Ministry of Local Government, Hazırlayan: The Staff of The Ministry of Local Government, Mart 2010, Ramallah, Palestine, [http://www.molg.pna.ps/studies/Strategic_Framework_\(MoLG\).pdf](http://www.molg.pna.ps/studies/Strategic_Framework_(MoLG).pdf), erişim tarihi: 10.07.2013.
- URHAN, V. FEYZA. (2008). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*, *Sayıştay Dergisi*, Temmuz-Eylül, Sayı: 70, s. 85-102.
- ZORLUOĞLU, M. (2011). “Yeni Yerel Yönetimler Mevzuatı ve Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı”, *İdarecinin Sesi Dergisi*, Sayı 146, Temmuz- Ağustos 2011, s. 47-49.
- 6363 sayılı 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, 31 Aralık 2012 tarih ve 28514 sayılı Resmi Gazete.
- 6512 sayılı 2014 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu 27 Aralık 2013 tarih ve 28864 sayılı Mükerrer Resmi Gazete.
- <http://www.icisleri.gov.ct.tr/tr-tr/yanmenu/bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1m%C4%B1z/ama%C3%A7veg%C3%B6revler.aspx>, erişim tarihi: 11.07.2013.
- <http://molg.go.ug>, erişim tarihi: 10.07.2013
- <https://www.gov.uk/government/ministers/minister-of-state-for-communities-and-local-government>, erişim tarihi: 14.10.2014
- https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/264918/Final_LMR_Dec_2013.pdf, erişim tarihi: 14.10.2014
- http://www.mlgh.gov.zm/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=26, erişim tarihi: 10.07.2013.
- <http://mapl.rks-gov.net/Main-menu/Ministria/Misioni.aspx>, erişim tarihi: 10.07.2013
- <http://www.regjeringen.no/en/dep/krd/min.html?id=509>, erişim tarihi: 11.07.2013
- <http://www.localcouncils.govt.nz/LGIP.nsf/wpgURL/About-Local-Government-Roles-of-Central-Government-Agencies- Index#TheMinisterOfLocalGovernment>, erişim tarihi: 10.07.2013

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

KIZILBOĞA ÖZASLAN, R., ALICI, O.V., Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı Deneyimi ve Günümüzdeki Gerekliliğinin Sorgulanması, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/1 Winter 2015, p. 351-366, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7627>, ANKARA-TURKEY